

Опис навчальної дисципліни «Пам'яткознавство та охорона культурної спадщини в Україні»

ПІБ, науковий ступінь, вчене звання: Бабенко Людмила Леонідівна, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії України

Кафедра історії України факультету історії та географії, навчальний корпус № 1, кабінет 19

Назва освітніх програм, для яких пропонується НД: «Історія та археологія»; «Середня освіта (історія)»; Спеціальності галузі знань 03 Гуманітарні науки	Мета: сформувати у студентів компетентності щодо теоретичних знань у галузі пам'яткознавства і практичної діяльності з охорони історико-культурної спадщини державних, наукових і громадських структур в Україні, спрямованої на виявлення, облік, збереження, охорону, популяризацію, використання об'єктів історико-культурної спадщини національного і місцевого значення
Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)	
Семестр: 4 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів / годин: 4 / 120 Види індивідуальних завдань: згідно з навчальним планом ІНДЗ не передбачено	Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: Історія України, Історія української державності та національної культури, Археологія, Історія національної культури
Мова викладання: українська	Очікувані результати навчання (РНД): 1. Оволодіти теоретичними основами пам'яткознавства, понятійним апаратом предмету вивчення. 2. Аналізувати еволюцію концептуальних підходів до основних понять дисципліни. 3. Знати наукові вимоги до класифікації пам'яток, розрізняти рухомі та нерухомі пам'ятки, умови їх збереження та дослідження. 4. Розрізняти пам'яткознавчі науки та міжпредметні зв'язки пам'яткознавства. 5. Простежувати етапи становлення нормативно-правової бази пам'яткознавства та охорони пам'яток у ХІХ – ХХІ ст. 6. Аналізувати характер державної політики та ідеології у визначенні історико-культурних об'єктів охорони і популяризації. 7. Застосовувати знання з дисципліни на практиці; виявляти ініціативу щодо привернення уваги громадськості, органів влади до історико-культурної спадщини, яка є національним надбанням; набуття навичок пам'яткоохоронної діяльності. для вивчення, збереження і охорони пам'яток. 8. Добирати і самостійно аналізувати інформацію про теоретичні і практичні проблеми в галузі пам'яткознавства і пам'яткоохоронної сфери
Вид підсумкового контролю: залік	

Теми аудиторних занять та самостійної роботи:**Теми лекційних і практичних занять:**

1. Вступ. Предмет і завдання пам'яткознавства.
2. Проблеми класифікації історико-культурних пам'яток
3. Формування традицій і правових основ збереження культурної спадщини.
4. Становлення пам'яткознавства та пам'яткоохоронної справи в українській землі у XIX – на поч. XX ст.
5. Стан пам'яткоохоронної справи в Україні в 1917 – 1940 рр. рр.
6. Пам'яткознавство та пам'яткоохоронна справа в Україні у 1950 – 1980-их рр.
7. Пам'яткоохоронна діяльність у незалежній Україні
8. Стан історико-культурної спадщини на Полтавщині

Теми самостійної роботи:

1. Пам'яткознавство як наука.
2. Центри вивчення пам'яткознавства в Україні.
3. Історіографія пам'яткоохоронної справи.
4. Археологічні пам'ятки в системі пам'яткознавства та пам'яткоохоронної справи. Пам'ятки воєнної історії.
5. Українські пам'ятки у списку Всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО.
6. Закон України про охорону культурної спадщини 2002 року.
7. Діяльність Учених архівних комісій по збереженню історико-культурних пам'яток у XIX – на поч. XX ст.
8. Становлення пам'яткознавства та пам'яткоохоронної справи в українських землях у XIX – на поч. XX ст.
9. Політика радянської влади щодо пам'яток церковної старовини та культової архітектури.
10. Діяльність краєзнавчих товариств по збереженню пам'яток у 1920 – 1930-х рр.
11. Роль проекту «Історія міст і сіл» у розвитку пам'яткоохоронної справи в Україні у 1960 – на поч. 1970-х рр..
12. Пам'яткоохоронна діяльність у незалежній Україні.
13. Стан історико-культурної спадщини на Полтавщині.

Форми і методи навчання:**Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності**

- 1 – проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, створення проблемних ситуацій, групового вирішення проблемних задач, групова дискусія);
- 2 – евристичні (евристичне дослідження, моделювання, формулювання проблеми, евристичних запитань, створення проєктів);
- 3 – дослідницькі (портфоліо, есе, наукові доповіді, наукові повідомлення, наукові статті);

Методичні прийоми як компоненти методів:

- 4 - вербальні (бесіда, розповідь, пояснення, інструктаж, дискусія);
- 5 - ілюстративно-демонстраційні (а- ілюстрування, б - демонстрування, в - демонстраційний експеримент);
- 6 - прикладні (а - вправи, б - практичні завдання, в - досліди, г – розв'язання логічних задач);
- 7 - інтерактивні (робота в малих групах, карусель, мозковий штурм, мозаїка, кооперовано-групова робота).

Методи за формою організації навчання

8 - лекції (а - інтерактивна лекція, б - проблемна лекція, в - мультимедійна (лекція-візуалізація), г - лекція-консультація (відкритих запитань);
 9 - практичні заняття;
 13 - самостійна робота студентів (аудиторна, позааудиторна, науково-дослідна робота студентів, консультації);
 14 - індивідуальні заняття;
 18 - консультації.

Система оцінювання:
методи оцінювання:
 1. усний контроль (а - усний індивідуальний, б - усний фронтальний, в - усний кооперовано-груповий);
 2. письмовий контроль (а - письмовий індивідуальний, б - письмовий фронтальний, в – письмовий експрес контроль);
 3. тестовий контроль;
 4. комп'ютерний контроль;
 5. контроль практичної діяльності (а - виконання контрольних практичних завдань, б – виконання контрольних вправ, в - вирішення контрольних задач;
 7. метод самоконтролю.
критерії оцінювання:

Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни	Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни
90-100	Студент володіє теоретичною базою навчальної дисципліни, правильно тлумачить основні терміни і поняття. Аналізує зміст пам'яткознавства як науки, його теоретичні і практичні завдання. Пояснює історичні передумови зародження пам'яткознавчого і пам'яткоохоронного руху, його основні концепції. Розкриває роль громадських форм і діяльність влади з вивчення і збереження історико-культурних пам'яток на українських землях у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Вміє розрізняти рухомі і нерухомі пам'ятки і способи їх музеєфікації. Правильно визначає класифікацію пам'яток і критерії їх класифікації. Виділяє та аналізує етапи становлення пам'яткоохоронної справи, чинники, що впливали на її зміст і форми. Творчо застосовує засоби візуалізації відповідних тем. Широко обізнаний у територіально-географічному розміщенні визначних пам'яток всесвітньої і національної культурної спадщини. Знає про міжнародні організації та правову базу охорони пам'яток. Вміє працювати автономно та в команді над виконанням індивідуальних і групових завдань, має навички міжособистісної взаємодії у процесі навчання.. Творчо використовує різноманітні інформаційні джерела з дисципліни, виконує практичні завдання.. Може пояснити причини актуальності проблем охорони пам'яток та їх правового і практичного захисту на сучасному етапі.
75-89	Студент оволодів теоретичною базою дисципліни, правильно тлумачить основні терміни і поняття. Аналізує зміст пам'яткознавства як науки, його теоретичні і практичні завдання, при цьому припускається незначних помилок.

	Володіє достатньої кількістю фактів і прикладів для аргументації відповіді. Пояснює історичні передумови зародження пам'яткознавчого і пам'яткоохоронного руху, його основні концепції, припускаючись окремих неточностей. Розкриває роль державних і громадських форм пам'яткоохоронної діяльності, вказує на причини недостатньої уваги до збереження історико-культурних пам'яток на українських землях у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Вміє розрізняти рухомі і нерухомі пам'ятки. Правильно визначає класифікацію пам'яток і критерії їх класифікації. Виділяє та аналізує етапи становлення пам'яткоохоронної справи, чинники, що впливали на її зміст і форми, допускаючи певні неточності. Творчо застосовує засоби візуалізації відповідних тем. Достатньо обізнаний у територіально-географічному розміщенні визначних пам'яток всесвітньої і національної культурної спадщини. Знає про міжнародні організації та правову базу охорони пам'яток. Вміє працювати автономно та в команді над виконанням індивідуальних і групових завдань, має навички міжособистісної взаємодії у процесі навчання. Творчо виконує практичні завдання. Може пояснити причини актуальності проблем охорони пам'яток та їх правового і практичного захисту на сучасному етапі.
60-74	Студент засвоїв результати навчання на базовому рівні. Аналізує з помилками науково-теоретичні основи пам'яткознавства. Дає характеристику типів історико-культурних пам'яток, допускаючи неточності в класифікації. Може виділити критерії класифікації пам'яток. Поверхово аналізує вплив державної політики та ідеології на пам'яткоохоронну діяльність. Пояснює з незначними помилками зміст етапів становлення пам'яткознавства як науки і пам'яткоохоронної справи. Недостатньо володіє спеціальною термінологією. Розуміє завдання і функції органів влади і громадськості в організації пам'яткоохоронної діяльності, але недостатньо чітко може сформулювати актуальні проблеми. Недостатньо володіє вмінням добирати і використовувати джерела для підготовки самостійних і творчих завдань.
35-59	Студент засвоїв заплановані результати на початковому рівні. Пояснює з суттєвими помилками науково-теоретичні основи пам'яткознавства. Дає неповну характеристику типів історико-культурних пам'яток, допускаючи помилки в класифікації. Може виділити критерії класифікації пам'яток, але не обґрунтовує їх. Припускається помилок в аналізі форм і методів впливу державних органів влади та ідеології на пам'яткоохоронну діяльність. Пояснює без достатньої обґрунтованості причини кризового стану історико-культурних пам'яток в Україні. З труднощами орієнтується у джерелах і літературі з дисципліни при підготовці завдань.
0-34	Студент не може продемонструвати засвоєння результатів навчальної діяльності з дисципліни. При розгляді науково-теоретичних основ пам'яткознавства не володіє базовими поняттями і термінологією. Не може розрізняти типи пам'яток, їх специфіку. При розгляді історії становлення та етапів пам'яткоохоронної справи не володіє фактами та не вміє узагальнювати матеріал. Дуже обмежено і поверхово володіє інформацією із більшості програмних тем і питань з дисципліни

Основні інформаційні джерела:

1. Кот С. Повернення і реституція культурних цінностей у політичному та культурному житті України (XX – поч. XXI ст.) / Відп. ред. В.М.

Даниленко. НАН України. Інститут історії України. К. : Інститут історії України, 2020. 1020 с.

2. Кот С. Проблеми повернення культурних цінностей в українсько-російських відносинах (1991 – 2015 років) // Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика. 2016. № 21. С. 160-177.

3. Культурна спадщина в контексті «Зводу пам'яток історії та культури України / Кот С. І. (відповідальний редактор), Денисенко Г. Г., Івакін Г. Ю, Катаргіна Т. І., Ковпаненко Н. Г. ТА ІН. К.:Інститут історії України, 2015. 486 с.

4. Полтавський краєзнавчий музей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: збірник наукових статей / редкол. Бабенко Л.Л., Вождасенко В.В., Гаврилюк Н.О. та ін.; гол. ред, кол. Супруненко О.Б. Полтава: Арбуз, 2019. 712 с.

5. Полтавський краєзнавчий музей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: збірник наукових статей / редкол. Бабенко Л.Л., Вождасенко В.В., Гаврилюк Н.О. та ін.; гол. ред. кол. Супруненко О.Б. Вип. ХУ. Харків: ТОВ «Майдан», 2020. 728 с.

6. Старожитності Посулля. 100 років Лубенському краєзнавчому музею імені Г.Я. Стеллецького (1918–2018): збірник наукових праць / Центр пам'яткознавства НАН України і УТОPIK; ЦОДПА, ПКМ імені Василя Кричевського. – К.: ЦП НАН України і УТОPIK, 2018. 252 с.

7. Звід пам'яток історії та культури України: Полтавська область. Чорнухинський район. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2017. 351 с.: іл.

8. Старожитності та історія Кременчука: Збірник наукових праць / Центр пам'яткознавства НАН України і УТОPIK, Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського та ін..Відп. ред. Супруненко О.Б.; ред. кол. Бабенко Л.Л., Вадімов В.М., Вирський Д.С. Київ, Полтава, Кременчук: ЦП НАН України і УТОPIK, 2018. 260 с.

9. Денисенко Г.Г. Підготовка «Зводу пам'яток історії та культури України»: наукові напрацювання та перспективи // Краєзнавство. 2012. № 3. С. 118-125.

10. Бабенко Л.»Я перш за все думав про українську культуру...»: Володимир Олександрович Щепотьєв // Культура і сучасність. Альманах. К.: Міленіум, 2015. № 2. С. 16-23.

11. Бабенко Л. Типологія настроїв у православному середовищі в період кампанії вилучення церковних цінностей в Україні // Емінак. Науковий щоквартальник. 2015, № 4 (12). С. 45-52.

12. Король В. Пам'ятки історії України: минуле і сучасне // Історія в школі. 2015. № 9-10. С. 13-24.

13. Бережина А. Пам'ятки Києва, знищені за радянщини // Пам'ятки України: науковий альманах. 2017, № 1-2. С. 81

14. Дружкова І. Врятуй та збережи. Дещо з історії розвитку пам'яток // Історія України. 2020, № 1. С. 64-72.

15. Бескид О., Кримський І. Культурна та історична спадщина України опинилася під загрозою // Урядовий кур'єр. 2020, 24 липня (№ 141). С. 3.

Електронні ресурси:

Военная литература. — Режим доступу: <http://urokiistorii.ru/memory/arc/2194>

Історія очима історика. Всеукраїнський клуб з історії. — Режим доступу: <http://www.historical-club.org.ua/>

Каталог освітніх сайтів. — Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/iresource/?cmd=cat&num=8&ctg=52>

Інститут історії України НАН України – Режим доступу: history.org.ua

Центр пам'яткознавства НАН України і УТОPIK – Режим доступу: pamjatky.org.ua/

Національна спілка краєзнавців України – Режим доступу: nsku.org.ua

Історія Полтавщини – Режим доступу: <http://history-poltava.org.ua/?cat=54>

Забезпечення: актові документи, ілюстрації, ноутбук, проектор, матеріали презентацій, фільми